
Unirea Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului cu România: 1 decembrie 1918. Opera legislativă a Consiliului Dirigent

(II)¹

Cristian TEODORU

E-mail: cristianteodoru@yahoo.com

În România, după 1 decembrie 1918, problema unificării legislației se repunea, în condiții destul de diferite, față de 1859. Practic unificarea fusese rezolvată până la 1864 și completată prin Constituția din 1866 și Codul comercial din 1887. Toată experiența de la 1859, la 1864 și aprecierea judicioasă a rezultatelor ei, obținute până la 1918, ar fi trebuit să lumineze soluțiile problemei, ce se repunea la 1918. Momentul istoric, de după Primul Război, n-a permis această utilizare, în măsura dorită, deoarece trecuseră acele generații, ce avuseseră experiența unificării statale.²

În anul 1918 pe teritoriul Transilvaniei era în vigoare un conglomerat de legi, atât dreptul civil maghiar, cât și Codul civil austriac din 1811, modificat în 1876, la care se adăugau ordonanțele regale și ministeriale emise în perioada 1867-1918. Această situație a făcut dificilă aplicarea unitară a legilor în România Mare.

Problema unificării legislative s-a impus din considerente politice, juridice, administrative, sociale și culturale și s-a desfășurat, pe o perioadă, cuprinsă între 1918-1925, cu prelungiri, în cazul unor domenii, până în 1938. Această perioadă de unificare legislativă s-a datorat dezbaterilor politice interne și situației dificile dintre

1 Prima parte a studiului a apărut în Revista *Caiete de Antropologie Istorică*, nr. 1(32)/2018, pp. 21-50.

2 Ovidiu Sachelarie, Valentin Georgescu, „Unirea din 1918. Problema unificării legislației”, *Studii. Revistă de Istorie*, 21, nr. 6, 1968, pp. 1185-1188.

1918-1920, când se mai desfășurau încă unele acțiuni militare, se organizau dezbateri, privind tratatele dintre părțile beligerante.³

Problema unificării legislative a fost foarte discutată și a iscat comentarii numeroase de la Unire și pînă în 1940. Titu Onișor spunea că, pe lângă „înțelepciunea politică”, pusă în interesul națiunii române, au existat „concesiuni reciproce, comprimări de atitudine, la aparență, ireductibile”.⁴ Între 1918 și 1940 unificarea legislativă a primit, concomitent sau treptat, soluții multiple, adesea contradictorii, ce au făcut din procesul unificării unul complex și lent.

Consiliului Dirigent a avut rolul de a pune în aplicare hotărârile Marelui Sfat, ales la Adunarea Națională de la Alba Iulia, hotărâri care susțineau suveranitate națională. Suveranitatea reprezenta dreptul exclusiv și legitim de exercitare a autorității supreme politice, legislative, judiciare, executive asupra unei teritoriu. În consecință, puterile Consiliului Dirigent cuprindeau toate puterile suveranității. Această trăsătură desemnând caracterul puterii de stat de a fi supremă în teritoriul legitim subordonat. Latura internă a suveranității privea puterea sa de comandă în interior și s-a concretizat în elaborarea unor norme cu caracter general obligatoriu și în urmărirea lor în practica socială, adică realizarea ordinii de drept. Acțiunea sa guvernare a Consiliului Dirigent a îmbrățișat probleme de organizare politică, judecătorească, socială și administrativă. Consiliul a intervenit în aproape toate domeniile dreptului, pentru a-l pune de acord cu noile condiții de administrare și finanțare ale Transilvaniei.⁵

Alba Iulia în lumina tehnicii juridice

Pentru desăvârșirea unității era importantă o legislație solidă, bazată pe concepțiile moderne ale dreptului, legea fiind „piatră de hotar”, pentru noua viață statală. Nu numai legile, ci și executarea pe teren a normelor juridice era esențială. Acest lucru presupunea un mod de gândire juridic sănătos, adaptat cazuisticii locale. Cei mai buni juriști ai Ardealului și-au dat tot interesul și și-au folosit competențele pentru funcționarea legislativă a Transilvaniei, dar metodologic juriștii ardeleni au procedat, inevitabil, la o comparare a dreptului austro-ungar, cu cel al Vechiului Regat.⁶

3 Camil Negrea, *Evoluția legislației în Transilvania, dela 1918 până astăzi*, Sibiu: Tipografia „Cartea Românească”, 1943, pp. 3-4, 20; Ștefan Laday, „Unificarea legilor, (I-II)”, *Ardealul Juridic*, an I, nr. 1, Cluj, iulie 1921, pp. 2-3; *Ardealul Juridic*, an I, nr. 3, Cluj, 1 septembrie 1921, pp. 1-4.

4 Titu Onișor, „Alba Iulia în lumina tehnicii juridice”, *Revista de Drept Public*, Organ al Institutului Regal de Științe Administrative ale Românilor și al Institutului de Filosofie a Dreptului și de Sociologie juridică, an X, nr. 1-2, 1935, p. 293, București: Institutul de Arte Grafice „E. Marvan”; Paul Negulescu, *Curs de drept constituțional român*, București, f.a., p. 261.

5 T. Onișor, „Opera legislativă a Consiliului Dirigent”, extras din *Revista de Drept Public*, nr. 3, iulie-septembrie 1937, pp. 6-7, 21; Victor Onișor, „Izvoarele de drept ale Consiliului Dirigent”, *Ardealul Juridic*, Revistă de Drept și de Unificare legislativă, Doctrină, Jurisprudență, Legislație comparate, Cluj, an VI, 1 aprilie 1926, nr. 7, p. 98.

6 Camil Negrea, *op.cit.*, p. 4.

În Transilvania, conform dispozițiilor Decretului nr. 1 al Consiliului Dirigent, din 27 ianuarie 1919, „legile, ordonanțele, regulamentele și statutele legale de mai înainte, emanate înainte de 18/31 octombrie 1918, rămân în interesul ordinei publice și pentru a asigura continuitatea de drept, până la altă dispoziție, în vigoare în mod provizoriu, cu excepțiunile cuprinse în acest decret, cum și în alte decrete ce se vor da” (Decret despre funcționarea în mod provizoriu a serviciilor publice, aplicarea legilor, despre funcționari și întrebuințarea limbilor). În Basarabia lucrurile au stat asemănător. Sfatul Țării din Basarabia a decis la 27 martie 1919 că vechile legi, ordonanțe, regulamente și statute legale anterioare Unirii, rămâneau în vigoare în mod provizoriu, în interesul ordinii publice și pentru a asigura continuitatea în drept.⁷

Consiliul Dirigent, ca organ executiv, a fost obligat, însă, să ia în discuție măsuri rapide, prompte, care au redus, implicit și timpul de elaborare a unor norme de drept. „Deliberațiunile” laborioase, cu privire la proiectele de decret, care aveau loc în ședințele plenare ale Consiliului Dirigent, de multe ori, nu se acomodau, cu rapiditatea cu care trebuia să intervină într-o anumită circumstanță. Iată, de ce, Consiliul a fost nevoit să ia o serie de măsuri cu caracter legislativ, pe cale de simple ordonanțe, ordonanțe-legi, note circulare, deseori în regim de decrete-legi. Adevărul este, sublinia Titu Onișor, în studiul său amplu „Opera legislativă a Consiliului Dirigent”, că acesta a făcut legiferarea „sub imperiul necesității”. Adică, a procedat la elaborarea de „Notrecht” (lege de urgență), ceea ce a făcut loc unor excese.⁸

Deoarece lucrările Consiliului Dirigent erau foarte „aglomerate” și se impunea o mare responsabilitate legislativă, președintele Consiliului Dirigent, Iuliu Maniu, a susținut trecerea tuturor actelor de guvernare prin ședințele Consiliului. De exemplu, Decretul pentru înființarea „Gazetei Oficiale” din 11 decembrie 1918, a fost îndelung discutată cu șefii de Resort și cu secretarii generali, în parte, până ce a fost trecut prin ședința Consiliului Dirigent din 24 ianuarie 1919.⁹ Unificarea legislativă avea consecințe asupra tuturor celorlalte forme de unificare, precum cea administrativă. De aceea, Consiliul Dirigent a acționat în acest sens. Viața administrativă era îndrumată, în Vechiul Regat, de *Legea pentru organizarea comunelor urbane* din iulie 1894 și de *Legea pentru organizarea comunelor rurale și administrațiunea plășilor* din mai 1904, cu modificările lor ulterioare. În Ardeal și Banat, viața administrativă era îndrumată de *Legea XXII comunală* din 1886, *Legea XXI pentru administrația comitatelor și municipiilor* din 1886, *Legea XV* din 1883, privitoare la finanțele comitatelor, puse în concordanță cu cerințele dreptului constituțional românesc, prin *Decretul nr. 11* al Consiliului Dirigent din ianuarie 1919. La 7 februarie 1919, Iuliu Maniu, președinte al Consiliului Dirigent și șef al Resortului de Interne, a semnat un decret (*Decret pentru statornicirea unor denumiri românești în administrație și județe*), prin care impunea schimbarea denumirilor instituțiilor și funcțiilor, după modelul celor consacrate deja în Vechiul Regat: comitat-ju-

7 *Ibidem*.

8 T. Onișor, *op.cit.*, pp. 11, 13.

9 V. Onișor, *op.cit.*, p. 98.

deț, cerc-plasă, comite suprem-prefect, vicecomite-subprefect, protonotar-primnotar, viconotar-notar, protopretor-primpretor și altele. În Bucovina a funcționat legea din august 1908, când căpităniile au fost transformate în județe, după modelul românesc. În Basarabia, administrația locală era condusă, potrivit dispozițiilor regulamentului, pentru comunele urbane din 1892, modificat de guvernul provizoriu din 1917 al prințului Lvov și regulamentului Zemstvelor din iunie 1890, modificat prin legea din iunie 1917, promulgată de guvernul provizoriu.¹⁰

Unificarea legislativă a fost chestiune de necesitate, de urgență, de principii, de practică juridică, dar și de orgoliu național. Discuțiile au fost adesea aprinse, cu privire la soluția optimă, ce trebuia dată de la început problemei unificării. De asemenea, pozițiile juriștilor români, maghiari și evrei au fost împărțite și în toate aceste discuții a fost dezbătută necesitatea unificării, precum și metodele, prioritățile de implementare a legislației unificării.¹¹

În Ardeal nu a existat o literatură juridică proprie românească. Juriștii români, deși vorbeau limba românească au avut o cultură juridică, formată în școlile înalte maghiare, aveau o cultură juridică maghiară. Pe de altă parte, literatura juridică și dicționarele din Vechiul Regat au avut și ele propriile influențe și inconsecvențe. Cu ocazia introducerii limbii române în justiția din Ardeal, s-au introdus noi termeni, o nouă terminologie juridică, provenită din Vechiul Regat. Unificarea terminologică a fost legată de unificarea limbii, în general, de aceea juriștii au depus un mare efort, pentru a înlocui tendințele lingvistice regionaliste.¹² Cu toate aceste inconveniente, dezbaterile juriștilor ardeleni au cuprins o întreagă literatură, li s-au consacrat monografiile, au pătruns în revistele de specialitate (îndeosebi în „Pandectele Române” și „Curierul Judiciar”), în cursurile universitare, în discursuri, în activitatea, zilnica a Consiliului Dirigent. Toate argumentele au fost aruncate în discuție, toate soluțiile au fost propuse și susținute.¹³

Dezbaterile privind unificarea au folosit ca argumente anumite dificultăți inerente, precum obișnuința provinciilor cu terminologia juridică și cu vechile legi de dinainte de 1918 și acomodarea legilor în vederea uniformizării instituțiilor Regatului României întregite. Juristul Andrei Rădulescu scria că „Poporul s’a deprins cu unele legi; și nu ne bine să-i nesocotim aceste deprinderi, prin introducerea grăbită a unor noi legi. Încetul cu încetul trebuie să se facă această introducere, pentru ca mulțimea să se poată obișnui cu noile așezăminte. Chiar dacă va fi urgentă, pentru unele legi nu este, în

10 I. Peter, „Contribuția provinciilor la formarea dreptului public românesc”, în *Enciclopedia României*, vol. I, București: Editura Imprimeria Națională, 1938, p. 202; Gheorghe Iancu, *Contribuția Consiliului Dirigent la consolidarea statului național unitar român (1918-1920)*, Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1985, p. 128; Idem, *Justiție românească în Transilvania*, Cluj-Napoca: Editura Ecumenica Press, 2006; Idem, „Iuliu Maniu – unul din oamenii politici de seamă ai anului 1919”, în *Societate și civilizație*, Târgu-Mureș, 2002, pp. 355-366.

11 I. Mănescu, „Terminologia juridică (în Ardeal)”, *Ardealul Juridic*, an I, nr. 2, Cluj, 1 auguste 1921, pp. 1-4.

12 *Ibidem*.

13 Ovidiu Sachelarie, Valentin Georgescu, „Unirea din 1918. Problema unificării legislației”, *Studii. Revistă de Istorie*, 21, nr. 6, 1968, p. 1189.

nici un caz, pentru dreptul privat. Mai ales legile de această natură reclamă pregătire, cercetări, discuții îndelungate, dacă vrem să dobândim ceva bun. N-ar trebui, se zice, să ne impresioneze eventualitatea realizării unificării peste 30 poate și 40 de ani, căci așa s-au făcut operele mari; și urmează inevitabilele exemple: codul german, austriac, în parte elvețian, proiectul codului civil ungar (pe de altă parte – n.n.). Unificarea nu trebuie, totuși, să fie socotită o nedreptățire, o asupraire a unor părți din populația Statului român. Ea e menită să asigure tuturor locuitorilor, fără vreo distincțiune, posibilitatea de a avea relațiuni juridice mai lesnicioase, mai lămurite și mai sigure, de a-și câștiga dreptatea după aceleași norme. În același timp ea întărește Statul, adaptându-l la concepția modernă, unitară, spre care năzuiesc toate Statele”¹⁴

În principal, s-au formulat două opinii distincte în această chestiune: opinia unei unificări legislative rapide și eficiente și opinia unei unificări legislative bine gândită, realizată în funcție de priorități, de nevoia de disciplinare și consolidare a vieții de stat și a vieții naționale. Titu Onișor susținea că „o unificare grăbită nu ar fi servit cu adevărat nici interesele vechiului Regat, nici ale Transilvaniei. Enorme deosebiri juridice din cele două teritorii ar fi dat loc, în ipoteza unei unificări precipitate, la situațiuni de drept dintre cele mai neechitabile. Unificarea nu putea fi decât opera unei acțiuni bine gândite, eșalonată pe o perioadă de timp mai îndelungat”¹⁵

De părere, că unificarea pripită era „păgubitoare, dacă era făcută cu orice preț”, era și juristul Eugen Moldovanu: „aceasta ar putea cauza adevărate perturbări în mersul liniștit al vieții, provocând nemulțumiri periculoase pentru procesul de armonie socială spre care tindem. Din considerațiuni de această natură, la unirea Transilvaniei cu Patria-Mamă, în 1918, Consiliul Dirigent, cu o înaltă înțelepciune și prevedere politică superioară, a menținut în vigoare, în mod provizoriu, legiurile existente în Transilvania, cari urmau să fie înlocuite ulterior, printr-o lege de unificare ce trebuia elaborată. A urmat apoi o perioadă cam lungă de chibzueli, de cercetări și târăgănări, până când în anul 1939 și 1940 au fost redactate proiectele noilor coduri unificate”¹⁶

Numărul celor care și-au spus cuvântul, în privința unificării legislative a fost considerabil, de aceea este necesar să se țină seama de complexitatea și dificultatea operei legislative. Au fost luate în dezbatere greutățile realizării ei, rezultate din complexitatea intereselor și problemelor pe care le cuprindea. Regatul României aproape că se dublase la 1918, iar provinciile unite nu reprezentau un sistem legislativ unit, ci un adevărat evantai de legislații. După concepția anterioară, din Vechiul Regat se credea că, imediat ce se vor dezrobi aceste provincii (unii credeau înainte de încheierea tratatelor!) după exemplul italienilor din Tripolitania, se vor introduce, cât mai curând, legile Vechiului Regat. Se studiaseră legile noilor provincii unite, dar numai pentru a avea cunoștință de ele și pentru a fi utilizate în epoca de tranziție, pe care o soco-

14 Andrei Rădulescu, „Unificarea legislativă. Ședința dela 2 Iunie 1927”, *Analele Academiei Române. Memoriile Secțiunii Istorice*, Seria 3, Tomul 07, 1926-1927, p. 397.

15 T. Onișor, *op.cit.*, 1937, p. 3.

16 Eugeniu Moldovanu, „Pe marginea unificării legislative”, *Cultura Creștină*, nr. 10-11, 1943, p. 635.

teau cât mai scurtă. Nu bănuia nimeni că ar putea rămâne în vigoare legile ungurești, austriece, rusești și încă atâția ani. La 1918 aproape toata lumea, juriști și politicieni, credeau că, în puțini ani, toate codurile noi vor fi alcătuite și vor putea intra în vigoare. Dar, speranța aceasta a fost dezmințită de desfășurarea evenimentelor.¹⁷

Ca și în Franța, legislațiile noilor provincii reprezentau tipuri istorice considerate, în general, ca fiind destul de diferite de cel franco-latin, căruia îi aparținea legislația Regatului întregitor.¹⁸ Desprinse din Imperiile austro-ungar și țarist, provinciile istorice nou integrate între frontierele României, erau organizate după legile specifice statelor din care au făcut parte și care au rămas temporar în vigoare. Astfel, între 1918 și 1925 pe teritoriul țării au funcționat 4 regimuri administrative distincte, care au menționat anumite specificități locale și regionale:

1. Regimul administrativ al Vechiului Regat al României, reglementat prin *Legea pentru Consiliile Județene* din 2 aprilie 1894;
2. Regimul administrativ al Transilvaniei, reglementat prin *Decretul privind instituirea serviciilor publice în Transilvania nr. 3632* din 11 decembrie 1918;
3. Regimul administrativ al Basarabiei, reglementat prin *Decretul privind instituirea conducerii serviciilor publice în Basarabia nr. 852* din 9 aprilie 1918;
4. Regimul administrativ al Bucovinei, reglementat prin *Decretul pentru administrația Bucovinei nr. 3715* din 18 decembrie 1918.

În acest context, existau între județe mari diferențe, în ceea ce privește suprafața, forma, numărul de locuitori, poziția reședinței în cadrul județului și gradul de accesibilitate, situație ce impunea cu necesitate introducerea unui sistem administrativ unitar și coerent, care să înlăture particularitățile locale și regionale. Diversitatea de legiuri putea știrbi, în ultima analiză, suveranitatea națională, în unitatea ei.¹⁹

Marele jurist, Andrei Rădulescu spunea că un stat cu multe legislații se conduce mult mai greu și dezvoltarea lui putea fi întârziată. El pare un stat care nu e definitiv încheșat, definitiv format, un stat care poate fi desfăcut oricând, fără multă greutate. Statul român nu trebuia să-și permită luxul de a face astfel de încercări, din punct de vedere legislativ. El nu trebuia să lase a dăinui multă vreme impresia că nu are o formă definitive. Unificarea legislativă era necesară, pentru a desăvârși unitatea sufletească a neamului, pentru a întări, cât mai mult conștiința națională. Dacă mijlocul de exprimare, limba, era un element important pentru ființa națională nu era mai puțin importantă unitatea de drept. Cea dintâi servește ca instrument uniform, pentru manifestarea ideilor și sentimentelor, cealaltă ca organ de îndrumare a vieții, ca mijloc de conducere în multiplele raporturi sociale.²⁰

17 A. Rădulescu, *op.cit.*, pp. 376-377.

18 O. Sachelarie, V. Georgescu, *op.cit.*, pp. 1185-1188.

19 Dănuț-Radu Săgeată, *Deciziile politico-administrative și organizarea teritoriului: studiu geografic cu aplicare la teritoriul României*, București: Editura Top Form și Editura Universității de Apărare „Carol I”, 2006, p. 46.

20 A. Rădulescu, *op.cit.*, pp. 377-378.

Necesitatea unificării a fost legată după 1918 de noțiunea de drept, de rolul pe care acesta îl îndeplinește, sub forma de lege, cutumă, doctrină, jurisprudență, adică de rolul fundamental al dreptului în reglementarea raporturilor dintre oameni și protejarea activităților instituționale, politice, sociale și naționale.²¹ Regatul României se întregea cu provincii istorice ca Transilvania, Banatul, Ținuturile românești din Ungaria, Basarabia și Bucovina, care se aflau în fața unei confruntări a mai multor sisteme de drept. O mare problemă a legislației, o diversitate de rădăcini legislative, în teritoriile integrate în Statul român: Dreptul roman, în special legislația lui Iustinian, dreptul bizantin, mai ales „Basilicalele” și „Manualul lui Armenopol”, Pravilele, legile din Vechiul Regat, legile austriece, maghiare, rusești, obiceiul pământului, dreptul „obișnuelnic” maghiar etc.²² În Bucovina se aplicase Codul civil austriac „novelat” în 1916 și alte sisteme de drept, iar în Transilvania se aplicase dreptul consuetudinar maghiar, având ca punct de plecare „Tripartitul lui Werböczy” din 1514, Codul general civil austriac din 1811, fără modificările ulterioare datei de 1 septembrie 1853, legile civile și ordonanțele regale și ministeriale maghiare, dintre 1867-1918. Și, toate acestea nu aduceau nici un avantaj special națiunii române.²³

Prin Decretele-legi din 10 aprilie, 13 și 19 decembrie 1918, constatându-se juridic unirea provinciilor istorice, organizarea Regatului României a funcționat, în mod tacit potrivit Constituției din 1866. Anumite excepții erau prevăzute decretele amintite, până la punerea în vigoare a unei noi Constituții, cea din 1923, pentru țara întregită.

Se puteau imagina diferite soluții de unificare legislativă, spunea Titu Onișor:

1. de a se face „tabula rasa”, peste toată legislația ce existase înainte de decembrie 1918 și de a se păși la crearea unui drept nou, sau
2. de a extinde, în bloc, toată legiuirea Vechiului Regat asupra teritoriilor unite. Aceste soluții nu puteau fi pusă în aplicare ușor în Transilvania, unde funcționase un regim de drept diferit, deosebirea legislative fiind însoțite de deosebiri instituționale.

Rezistența funcționării maghiare sau maghiarizate a fost o piedică serioasă în alegerea soluției de adoptare treptată, de evitare a unor blocaje, pe baza unor priorități a legislației, a măsurilor organizatorice de preluare instituțională a Transilvaniei, Banatului și ținuturilor românești din fosta Ungarie.²⁴ De asemenea, spiritul și tehnica juridică a legilor maghiare erau, în general, de inspirație germanică, pe când cele din ale Vechiului Regat de inspirație franceză, unificarea dreptului „nu trebuia să fie rezultatul unei intransigențe pseudo-patriotice, care nu ar fi avut nimic comun cu adevăratele interese ale statului român întregit”.²⁵ De aceea, susținea Titu Onișor, nu era

21 *Ibidem*, pp. 373-374.

22 *Ibidem*, pp. 376-377.

23 O. Sachelarie, V. Georgescu, *op.cit.*, pp. 1191-1992.

24 T. Onișor, *op.cit.*, 1937, pp. 13-15.

25 *Ibidem*.

potrivită o „unificare bruscată”, o intransigență în schimbarea de la o zi la alta, într-o atât de mare diversitate de domenii, care nu ar fi fost în interesul, nici al românilor ardeleni, nici al Regatului.²⁶ Juristul Andrei Rădulescu, pe de altă parte, vedea calea menținerii provizorii a pluralismului legislativ regional, până la aceasta codificare unificatoare, pe baze noi, care să ia seama de tot ceea ce era superior și valabil în dreptul folosit înainte de 1918 în provinciile unite cu Regatul României și de cuceririle indispensabile ale dreptului comparat.²⁷

În conflictul de drept interprovincial, legislațiile străine, respectiv maghiare, austriece sau rusești, apăreau imediat după 1918 oarecum naturalizate, în cadrul noului Stat românesc, ca și teritoriul încorporat, unde se aplicau.²⁸ Cu toate acestea mai putea exista o fațetă a acestei situații și anume că vechile legi, existente în diferitele sisteme provinciale, fuseseră legile unor suveranități străine, diferite de legile naționale, ale Statului unitar român. Soluția cea mai importantă era ca toate aceste legi să fie subordonate aceleiași Constituții, iar interpretarea lor, în ultima instanță, să fie făcută în cadrul unei Curții de Casație.²⁹

La 1918, unificarea, din punct de vedere practic, era ușor de realizat prin extinderea legislației din Vechiul Regat în provinciile unite, dar nu ca o extindere mecanică, ci cu amenajări de felul.³⁰ „Nimeni, nu poate pretinde, scria Andrei Rădulescu, că legile de aici să fie introduse în totul, așa cum sunt, pentru că trebuie să recunoaștem că e o datorie de cinste științifică și de respect al progresului, ca unele dispoziții din aceste legi nu mai corespund cerințelor vremii și trebuiesc modificate. Dacă în legile din ținuturile noi găsim dispoziții mai bune putem, sau să le generalizăm, introducându-le în legea unitară sau, în orice caz, să nu le înlocuim cu cele din Regat, ci să le păstrăm, cel puțin pentru câțiva timp, până când se vor alcătui, pentru acea materie, texte uniforme mai bune pentru toată țara”.³¹

Juristul Andrei Rădulescu scria că ar fi fost „Inutil (...) să mai căutăm dacă legislația extinsă este superioară ori inferioară celeia pe care a înlocuit-o. Mai ales, când ne dăm seama că vremile noi vor cere, de bună seamă, legi noi, care se vor face atunci dintru început unitare, pentru întreaga țară. Însemnăm aci că, din considerațiuni de acest fel, legiuitorul a găsit de bine și potrivit să nu înlocuiască nici acum toate legile civile vechi ale Transilvaniei, ci a menținut din ele în vigoare și pe mai departe pe cele socotite bune și viabile. Ceeace ne rămâne de făcut este să căutăm cu toții a contribui, pe cât putem, la netezirea asperităților ce se ivesc, în chip necesar, la aplicarea pe te-

26 *Ibidem*.

27 A. Rădulescu, *op.cit.*, p. 375.

28 Vezi Ștefan Laday, *Codul civil austriac*, Cluj, 1924, pp. 11-13; Aurelian Ionașcu, „Problema unificării legislației civile (1919-1911)”, *Pandectele Române*, partea IV, 1912, p. 117; G.P. Ducan, „Interdependența legilor provinciale și de unificare”, *loc.cit.*, partea IV, 1943, p. 7.

29 O. Sachelarie, V. Georgescu, *op.cit.*, pp. 1191-1992.

30 *Ibidem*, p. 1189.

31 A. Rădulescu, *op.cit.*, p. 407.

ren a reformei. O vie acțiune de lămurire a mulțimilor este acum adevărată datorie națională. Altfel, se vor naște încurcături inextricabile, se vor produce nemulțumiri și pagube, materiale și morale, poate ireparabile”.³²

Într-adevăr, legislația Vechiul Regat era considerată, de anumiți critici, mai ales juriști, învechită, necorespunzătoare noilor conjuncturi interne și internaționale. Vechea *Constituție* din 1866 fusese, într-adevăr criticată, pe considerentul că, la elaborarea ei nu s-a ținut seama, de acel factor istoric, care ar fi reprezentat aportul nostru național. De aceea, extinderea unei legislații, care urma să fie cât mai repede înlocuită, cu o alta superioară, a apărut atunci, în 1918-1919, ca o soluție viabilă. În condițiile create de restructurările statale după Primul Război Mondial, se poate afirma că, atât pe plan general european, cât și pe plan național, s-au impus factorii care militau în favoarea unei unificări legislative, nu prin extinderea formală a unei legislații socotită dominantă, ci printr-o noua sinteză originală, care să valorifice, cât mai mult posibil, toate tradițiile istorice valabile și să degajeze o sinteză nouă, adaptată noului stat.³³

Au existat puncte de vedere, mai ales ale ardelenilor, care au apreciat o parte din legislația ungurească și austriacă, lăsând să se înțeleagă că ar putea fi folosită, pe cale extinsă. Că au fost asemenea opinii, ne relevă Andrei Rădulescu, ce afirma următoarele: „Chiar dacă acele legi ar fi superioare, față de ale Vechiului Regat, încă ar fi fost de așteptat să se ceară înlocuirea lor. Cu atât mai mult spun, fără ură și fără părtinire, trebuie să se recunoască că acele legi nu sunt mai bune decât ale noastre. Afară de acestea (...) în focul discuțiilor, uneori pătimase, s-a vorbit cândva și de numărul populației, prezentându-se numărul din nouile teritorii, egal cu al Vechiului Regat, ca un argument spre a respinge legile acestuia. E de observat că în nouile teritorii sunt atâtea legi. Cu ce drept s-ar pretinde Vechiului Regat să primească legea unuia din teritoriile liberate, când oricare din acestea este mai mic decât el ? Cu atât mai mult, când alături de el ar mai fi și unele din aceste teritorii, mai apropiate ca norme juridice ? Aproape toate aceste legi au apoi izvoare latine; franceze, belgiene ori italiene; în toate se vede, se simte spiritul latin. Desigur, aceasta contează pentru problema noastră, fiindcă nu este permis, ca după atâtea secole de viață juridică, cu baza româna veche (...) sau, forma mai nouă romanică, să ne părăsim acest patrimoniu și ne aventurăm pe alte căi, diferite de acelea pe cari a urmat și s-a dezvoltat neamul românesc. Ar fi aproape acelaș lucru ca și când, pentru desăvârșirea unității de limbă am lăsa să pătrundă, ba am introduce toată influența maghiară, germană ori rusă din limba fraților noștri sau, sub pretext de superioritate, am impune părți întregi din acele limbi. Dacă acei dela 1864 au fost criticați c-au adus legislație străină, aproape toată latină, cum s-ar putea admite astăzi să aducem neamului nostru legi de altă origină ?

32 Eugeniu Moldovanu, „Pe marginea unificării legislative”, *Cultura Creștină*, nr. 10-11, 1943, pp. 636-637; I. Mănescu, „Terminologia juridică (în Ardeal)”, *Ardealul Juridic*, an I, nr. 2, Cluj, 1 august 1921, pp. 1-4.

33 O. Sachelarie, V. Georgescu, *op.cit.*, p. 1192.

Dreptul românesc, prin legi, mai ales cele din sec. XIX, prin doctrină și jurisprudență, prin întregă cultură juridică este un drept latin. Aici trebuie să rămână; pe aceste baze trebuie să se desvolte”.³⁴

Această soluție s-a impus într-o fază de dezvoltare a studiului dreptului comparat, ca baza unui proces de coordonare, ameliorare și unificare treptată a diferitelor sisteme juridice naționale. Studiului dreptului comparat se bucura în 1919-1920 de un prestigiu deosebit și devenise un factor important în tehnica legislativă internațională. De exemplu, în materie civilă, penală, publică sau privată sau în materie comercială s-a ivit nevoia elaborării unor principii uniforme, prin analogie cu ceea ce se petrecea în dreptul internațional privat. La noi n-a intervenit o reglementare în dreptul privat interprovincial, iar multe legi de unificare au omis să prevadă dispoziții tranzitorii, pentru rezolvarea conflictelor cu dreptul local în vigoare, sarcină dificilă a acestei concilierii revenind organelor judiciare.³⁵

În dreptul internațional, de după Marele Război, a existat posibilitatea adaptării constituțiilor la noile configurații teritoriale. Pentru evitarea conflictelor legislative provinciale s-a rezervat dreptul statelor de a naționaliza unele legi provinciale, iar altele să le abroge prin decrete-legi.³⁶

Provinciile unite cu Regatul României avuseseră, până în 1918 o altă legislație, care a stat la baza organizării etatice austro-ungare și rusești. Un stat modern și civilizată, așa cum se dorea Regatul României, trebuia să se înscrie, cât mai repede, într-o legislație unitară și în progresul legislativ european. În provinciile unite cu România s-au păstrat o vreme vechile norme și legi, revenind noilor organisme provinciale rolul de a realiza armonizarea legislativă cu Regatul României și cu normele de drept internațional. În fiecare provincie unită s-au remarcat următoarele foruri naționale, care au condus și organizat acțiunea unionistă: Sfatul Țării și Consiliul Directorilor, în frunte cu Ion Incuțel în Basarabia³⁷, Consiliu Național și Consiliul Secretarilor de Stat, guvern provizoriu, ajutat de un Birou însărcinat cu atribuții executive, prezidat de Iancu Flondor, în Bucovina³⁸, respectiv, Marele Sfat Național și Consiliul Dirigent, prezidat de Iuliu Maniu, în Transilvania. Deși au avut importante atribuții legislative și administrative acțiunile acestor organisme autonome a fost limitată. Guvernul

34 A. Rădulescu, *op.cit.*, pp. 405-406.

35 O. Sachelarie, V. Georgescu, *op.cit.*, p. 1190.

36 Ștefan Laday, „Contribuții la unificarea legilor”, *Ardealul Juridic*, an I, Cluj, nr. 4, 15 septembrie 1921, pp. 1-4; Gyorko Zoiltan, „Instituția prefecturii în perioada interbelică, (1923-1938). Proiecții legislative”, *Revista Transilvană de Științe Administrative* 3 (27), 2010, pp. 79-96.

37 Ion Nistor, *Istoria Basarabiei*, București: Editura Humanitas, 1991, pp. 278-285.

38 *Istoria românilor*, vol. VII, tom II, *De la independență la marea unire (1878-1918)*, coord. acad. Gheorghe Platon, București: Academia Română și Editura Enciclopedică, 2001, p. 499; Ioan Cocuz, „Contribuții privind unirea Bucovinei cu România”, în *Marea Unire din 1918 în context european*, București: Editura Academiei Române, 2003, pp. 164-149; Ștefan Purici, „Iancu Flondor (1865-1924). O viață în slujba dreptății”, *Codrul Cosminului*, nr. 10, 2004, pp. 259-270.

regal al României a fost cel care a supravegheat și a susținut toate acțiunile unioniste din provincii și a subordonat direct departamente precum Armata, Afaceri externe, Transporturile, Poșta, Comunicațiile etc. Organismele provinciale au fost reprezentate în Guvernul regal de la București, prin miniștri fără portofoliu.³⁹

Sfârșitul provizoratului în provincii unite s-a legiferat în aprilie 1920, astfel că serviciile publice au intrat în subordinea ministerelor și s-au înființat comisiile de unificare. Soluția pentru unificarea administrativă propusă de specialiști în drept și politicieni presupunea respectarea particularităților regionale și aplicarea celor mai moderne principii de organizare administrativă și nu extinderea aplicării reglementărilor existente în Vechiul Regat în fostele provincii. Unificarea administrativă reprezenta o prioritate, dar s-au purtat lungi dezbateri, despre centralizare *versus* descentralizare, la care s-a se adăuga lentoarea adoptării unei legi administrative unitare, de către Parlamentul de la București.⁴⁰

Din punct de vedere administrativ opera legislativă a Consiliului Dirigent a avut eficiență practică, chiar la o lună după înființarea sa. În februarie 1919, vechile comitate ale Transilvaniei au fost transformate în județe, în urma unui Decret al Consiliului Dirigent, care viza introducerea terminologiei specifice legislației românești, pentru a desemna elementele structurale ale sistemului administrativ din provincie. Astfel, comitatul Cluj a fost denumit „județul Cojocna”, formă ce se va păstra până la intrarea în vigoare a *Legii pentru unificare administrativă* din 1925. Având ca punct de plecare *Constituția* din 1923, *Legea pentru unificare administrativă* din 14 iunie 1925 a pus capăt regimurilor administrative existente în momentul Unirii și a creat un sistem administrativ uniform, pe întreg teritoriul țării, menit să asigure unitatea națională și politică a Statului român. Specialiștii vremii au considerat *Legea* din 1925 mai mult o extindere a legislației Vechiului Regat în provinciile unite, care a continuat tendințele centralizatoare, deși județele și comunele au beneficiat de o anumită autonomie, în ceea ce privește chestiunile de interes local.⁴¹ Convingerea unor politicieni și juriști că sistemul administrativ descentralizator ar fi fost mai bun, a creat o serie de blocaje, până la găsirea unei prime soluții legislative generale în 1925. Camil Negrea sublinia că legiuitorii ardeleni au gândit norme, legi, în împrejurări excepționale, când națiunea română simțea un val de nedreptate,⁴² enunțat deseori în discursurile liderilor, de aceea, în privința operei legislative a Consiliului Dirigent a fost un fenomen dublu: de judiciarism și justițiarism.

39 I. Peter, „Contribuția provinciilor la formarea dreptului public românesc”, în *Enciclopedia României*, vol. I, București: Editura Imprimeria Națională, 1938, p. 202; Gyorko Zoiltan, *op. cit.*, pp. 80-83.

40 *Ibidem*.

41 Manuel Guțan, *Istoria administrației publice locale în statul român modern*, București: All Beck, 2005, p. 384; *Vezi Istoria Contemporană a României*, coord. Marcel Știrban, Cluj-Napoca: Editura Accent, 2001.

42 C. Negrea, *op.cit.*, p. 25.

Consiliul Dirigent în acțiune!

În ziua de 10 decembrie 1918 Consiliul Dirigent s-a bucurat de primirea unor autografe de la Majestațile lor, Regele Ferdinand I și Regina Maria a României și a unui mesaj de Academia Română, în legătură cu importanța Unirii de la 1 decembrie 1918. De altfel, Consiliul Dirigent se pregătea să trimită în Capitala Regatului României, acea Comisie, desemnată să prezinte oficial Majestații Sale *Rezoluția* Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia. Comisia avea ca, secretar Caius Brediceanu.⁴³ Reprezentanți ai Consiliului Dirigent s-au aflat la București, unde au purtat discuții cu membrii Guvernului, în vederea definitivării statutului Transilvaniei, Banatului, Crișanei, Maramureșului și Sătmarului, unite cu țara. Ca rezultat al consultărilor avute, la 11/ 24 decembrie 1918, s-au emis două decrete-legi, de mare importanță, unul de „recunoaștere a Unirii”⁴⁴ și al doilea cu privire la organizarea Transilvaniei „până la definitiva organizare a României întregite”. Mai precis, prin *Înaltul Decret Regal nr. 3631* din 11 decembrie 1918 era recunoscută oficial Unirea Transilvaniei cu România, iar prin *Decretul nr. 3633*, din 13 decembrie 1918, Regele Ferdinand I a încredințat Consiliului Dirigent conducerea tuturor serviciilor publice, până la definitiva organizare a României întregite.⁴⁵

Decretul-lege nr. 3632 din 11 decembrie 1918 stabilise că activitatea Consiliului Dirigent era justificată de motive de „oportunitate politică și juridică”. Articolul I al Decretului amintit sublinia că, în mod provizoriu și până la definitiva organizare a României întregite, Consiliul Dirigent a fost însărcinat cu conducerea serviciilor publice în ținuturile prevăzute în *Decretul-lege nr. 3631*: Transilvania, Banat și Țara Ungurească. Articolul II preciza că rămăneau în administrația Guvernului regal: Afacerile străine, Armata, Căile ferate, Poștele, Telegrafele, Telefoanele, Circulația judiciară, Vămile, Împrumuturile publice și Siguranța generală a Statului.⁴⁶

Al III-lea articol, din *Decretul-lege nr. 3632* din 11 decembrie 1918, sublinia că ținuturile-unite cu Regatul României, prin hotărârea Adunării Naționale de la Alba Iulia, din 18 noiembrie-11 decembrie 1918, urmau să fie reprezentate în Guvern prin miniștrii fără portofoliu. Articolul IV din Decret preciza că, pentru lucrările, care priveau ținuturile Transilvaniei, Banatului și Țării Ungurești urmau să fie numiți consilieri speciali, propuși de miniștrii fără portofoliu. Articolul V preciza că o primă misiune a Consiliului Dirigent era proiectul de reformă electorală, pe baza votului universal și proiectul de reformă agrară. Consiliul a preluat „serviciile de stat” ale Transilvaniei,

43 Romul Boilă, „Consiliul Dirigent”, în *Transilvania. Banatul, Crișana, Maramureșul, 1918-1928*, vol. 1, București: Editura „Cultura Națională”, 1929, p. 92.

44 „Decret-lege nr. 3631 din 11/24 decembrie 1918”, *Monitorul Oficial*, București, nr. 212 din 13/26 decembrie 1918, p. 374.

45 Titu Onișor, *Opera legislativă a Consiliului Dirigent*, p. 5.

46 *Ibidem*; Aurelian Ionașcu, „Problema unificării legislației civile (1919-1911)”, *Pandectele Române*, partea IV, 1912, p. 117; G.P. Ducan, „Interdependența legilor provinciale și de unificare”, *loc.cit.*, partea IV, 1943, p. 7.

dar și atribuțiile de conducere ale Partidul Național Român.⁴⁷ Articolul VI sublinia că președintele Consiliului de Miniștri era însărcinat cu aducerea la îndeplinire a *Decretului-lege nr. 3632*, din 11 decembrie 1918. La 14 decembrie 1918 delegația transilvăneană a predat documentul Unirii, în mod oficial, către MS Regele Ferdinand I, Prințului Carol, Guvernului și delegațiilor statelor reprezentate în Regatul României. Membrii Consiliului Dirigent, aflați în Capitală, respectiv Iuliu Maniu, Vasile Goldiș, Alexandru Vaida Voevod și Aurel Vlad au participat la ședința Consiliului de Miniștri și s-au arătat interesați de problemele generale ale țării, ceea ce arăta disponibilitatea implicării Consiliului Dirigent în rezolvarea urgentă a priorităților naționale.⁴⁸

La 14 decembrie 1918 a apărut la Sibiu organul de presă al Consiliului Dirigent, purtând numele de „Gazeta Oficială”, publicată de Consiliul Dirigent al Transilvaniei, Banatului, Maramureșului și părților ungurene, în care s-au publicat hotărârile, decretetele, ordonanțele, notele circulare ale șefilor de resort, oricare decizii ale Consiliului, dar și a altor autorități ale Statului român. Redactor a fost Teodor V. Păcățian, iar administrator Gheorghe Vitencu. „Gazeta” a apărut până la 31 martie 1920, în 99 de numere, la Sibiu până la 18 octombrie 1919 (nr. 61) și la Cluj în continuare, până la 31 martie 1920. În martie 1919 „Gazeta” a început să primească și denumirea în limba franceză, „*Le Moniteur de la Transylvanie. Bulletin roumain d'information*”, iar din iulie 1919 a fost tradusă în germană.⁴⁹

Încă de la 11 decembrie 1918, Consiliul Dirigent a întocmit la Sibiu manifestul intitulat „Către națiunea română din Transilvania, Banat și Țara Ungurească”, publicat, peste câteva zile, în nr. 1 din 14 decembrie 1918 al „Gazetei Oficiale”, în care se aducea la cunoștință tuturor românilor constituirea sa în vederea conducerii „provizorii a Transilvaniei până la întrunirea Constituantei” României Consiliul Dirigent se angaja să-și conducă activitatea după principiile democratice, proclamate la Alba Iulia. Tot la 11 decembrie 1918 autoritatea de stat a Regatului României a consfințit voința națiunii române la Alba Iulia.⁵⁰

Consiliul Dirigent și-a început activitatea fără fonduri: în primele zile nedispunând de nici o Casă publică, de aceea s-a pus problema unui împrumut mare, pentru „trebuincioase” ale acestuia. Chestiunea împrumutului a fost prezentată de dr. Aurel Vlad, relevând că existau mai multe opinii în acest sens. Membrii Consiliului au fost profund impresionați de receptivitatea unui țăran din Nădlac, care a făcut un „ofert” de 1.000

47 Proces verbal luat în ședința Consiliului Dirigent Român, ținută 25 decembrie 1918 la Sibiu, prezidentul fiind Iuliu Maniu. Aurel Galea, *Procesele verbale ale Consiliului Dirigent al Transilvaniei, Banatului și Ținuturilor românești din Ungaria*, Târgu-Mureș, 1998, p. 35; T. Onișor, *op.cit.*, p. 5; *Gazeta Transilvaniei*, nr. 165/1919, p. 1; M. Pop, *op.cit.*, p. 922.

48 *Ibidem*.

49 *Ibidem*; cf. Ioan Scurtu (coord.), Theodora Stănescu-Stanciu, Georgiana Margareta, *România între anii 1918-1940. Documente și materiale*, București: Editura Universității, 2001, capitoul „Formarea și organizarea Consiliului Dirigent”.

50 R. Boilă, *op.cit.*, p. 92; Titu Onișor, *Opera legislativă a Consiliului Dirigent*, p. 5.

de coroane în favoarea Consiliului. În 9 decembrie 1918 Consiliul primește, după multe pertractări/ dezbateri, discuții vestea primirii unui împrumut de 5.000.000 coroane de la cehoslovaci.⁵¹ Cheltuielile deveneau tot mai mari, pe măsura diversificării acțiunilor, de aceea s-a luat măsura unui împrumut de 5.000.000 coroane, de la Banca „Albina”. Pe de altă parte, în 13 decembrie 1918 Consiliul a decis să pună sub scutul Consiliului Național Român din Oradea o filială a „Băncii Austro-Ungare” din localitate, eventual să încurajeze transformarea ei într-o bancă privată. Consiliul avea nevoie mare de suportul Băncilor, pentru a contracta împrumuturi: de exemplu în 25 decembrie 1918 s-a decis contractarea unui împrumut de la Banca „Victoria” din Arad, iar apoi de la Băncile „Albina”, „Maramureșana” sau unele bănci cehoslovace. Resortul Finanțelor a fost cel care a luat în primire serviciile administrației fiscale, precum și casierile publice și s-a pune în posesia averilor publice, dependente de acel departament.⁵² A fost organizată încasarea veniturilor și, rând pe rând, populația a revenit la plata impozitelor și taxelor, fără nici o constrângere. S-a lansat „Împrumutul Unirii”, în suma de 100.000.000 lei, acoperit cu semnăturile exclusiv ale populației din Ardeal și Banat. Astfel, timp de un an și patru luni Consiliul Dirigent și-a susținut, în mare parte, cheltuielile. Regatul României a contribuit cu 300.000.000 lei, pentru acoperirea cheltuielilor acestor servicii, care țineau de Guvernului regal. S-au luat măsuri contra speculei cu coroane.⁵³

Constituirea Consiliului Dirigent s-a făcut într-un moment de responsabilitate, sporită și de faptul că Regatul României, cu care se unise Transilvania și celelalte părți românești, era zdruncinată de Marele Război. Consiliul a fost îngrijorat de înaintarea lentă a Armatei Române, ceea ce punea în mare pericol populația românească, ce se aștepta la reacții ale maghiarilor. Consiliul Dirigent a făcut față unei situații anevoioase și din cauza asaltului de petiții ale maghiarilor, petiții înaintate către puterile occidentale, pentru a le prezenta acestora propria poziție despre situația din Transilvania.⁵⁴

Încă din ultima lună a anului 1918 administrația, respectiv toate serviciile publice și de siguranță, și-au încetat activitatea în Transilvania, cele mai multe fiind înlocuite de consiliile naționale locale revoluționare și de gărzile naționale românești. Prin *Decret-lege nr. 3632* din 11 Decembrie 1918, organizațiile militare au trecut în administrația Guvernului regal și prin aceasta departamentul Armatei și Siguranței publice din Transilvania, Banat și din Părțile românești ale Ungariei se desființează, prin *Înaltul Decret regal nr. 3722* din 17 decembrie 1918, fiind numit, de către MS Regele Ferdinand I, un ministru fără portofoliu în Guvernul regal. Comandamentele Armatei din Ardeal s-a încredințat generalului de divizie Ioan Boieriu, iar conform hotărârii luată la Consiliul Dirigent, afacerile siguranței publice au trecut la administrația departamentului Internelor. Toate afacerile gărzilor naționale, în afară de organizare și disciplină, au fost trecute la departamentul Internelor.⁵⁵

51 A. Galea, *op.cit.*, p. 31.

52 *Ibidem*, pp. 32, 34, 36.

53 R. Boilă, *op.cit.*, p. 98.

54 *Ibidem*, pp. 96-97.

55 I.P. Papp, *op.cit.*, p. 2; *Adevărul*, 32, nr. 10679, 11 ianuarie 1919, p. 1.

Chestiunile administrative rămâneau cele mai presante. Consiliul Dirigent avea, printre altele, atribuția de a numi prefecți în județe, dar acțiunea practică întâmpina greutăți, de pildă, în comitatul Brașov, neexistând consens în luarea unor asemenea măsuri. Importante măsuri se impuneau în Munții Apuseni, fapt pentru care s-a decis, în 10 decembrie 1918, de semnarea unui comisar al Apusenilor.⁵⁶

Consiliul Dirigent și-a urmărit propriile strategii, în privința preluării administrației de către români, conform Hotărârii de la Alba Iulia. Dr. Romul Boilă a descris în aceste cuvinte starea de spirit din primăvara anului 1919: „punctul de vedere al Consiliului Dirigent n-a putut triumfa oficial, ci a trebuit să se impună prin fapte împlinite și prin puterea efectivă ce exercita în contra protestelor continue ale colonelului francez Vix, la Budapesta, care însă n-au găsit ascultare la Consiliul Dirigent. D-l Iuliu Maniu, președintele Consiliului Dirigent a luat asupra sa personal răspunderea acestei procedări absolut necesare, din punct de vedere românesc, pentru a împiedica, pe de-o parte bolșevizarea Ardealului, iar, pe de altă parte, pentru a înstăpâni dominațiunea românească în pripă, înainte de semnarea tratatului de pace, luând astfel, rând pe rând, sub ocrotirea sa populația românească, surghiunită de resturile puterilor maghiare, care voiau să se refacă și să reînvie”.⁵⁷ La 30 decembrie 1918 s-a decis transferarea funcționarilor români, aflați sub jurisdicția Guvernului maghiar în cea a Consiliului Dirigent; pentru aceasta se cerea garantarea siguranței transportului acestor funcționari și a familiilor lor. Consiliul Dirigent a discutat crearea aparatului de funcționare, pentru acoperirea administrației românești, în cel mai scurt timp. Chiar în ziua următoare șeful Resortului Agriculturii și Comerțului și cel al Internelor au anunțat numirea de funcționari români.⁵⁸ Reprezentanții Comandamentului Militar francez a constatat, la fața locului, pozițiile echilibrate luate de Consiliul Dirigent în stabilirea administrației românești, de aceea a lăsat la îndemâna acestuia și a Comandamentului Militar român pacificarea teritoriului, care se unise, de bună voie cu Regatul României.⁵⁹ Timp de 10 zile, între 30 și 31 decembrie 1918, generalul Henri Mathias Berthelot, a vizitat Ardealul și a constata eficiența Consiliului Dirigent de a stabili noua ordine de stat și solidaritatea impresionantă a populației românești în jurul acestei cauze.⁶⁰

Consiliul Dirigent i-a desemnat pe Victor Bontescu și Ioan Erdelyi să limpezească modul de finanțare a gărzilor naționale. O chestiune presantă și neliniștitoare a fost legată de siguranța țării, de aceea, Resortul Siguranței s-a aflat în fața situației de a organiza o poliție secretă, care să se ia măsuri de verificare a populației fluctuante,

56 A. Galea, *op.cit.*, p. 32.

57 *Ibidem*.

58 Deși românii erau populația majoritară a Transilvaniei, numărul acestora în cadrul funcționarilor statului era redus. Doar 3% din totalul funcționarilor erau români. În marea lor majoritate, funcționarii maghiari, care îi deserveau pe români, nu cunoșteau limba română. A. Galea, *op.cit.*, pp. 35-36.

59 *Ibidem*.

60 Generalul Franchet D'Espèrey a vizitat Consiliul Dirigent la Sibiu în 23 iunie 1919, dar atitudinea sa a fost prudentă. *Ibidem*.

care trebuia legitimată. Starea de insecuritate era mare, de aceea, Resortul Armatei a pus problema unui plan de mobilizare generală a românilor transilvăneni. Numai că trupele române au făcut progrese privind acțiunile militare, ocupând orașelor Aiud și Alba Iulia, precum și centrele de comunicație Teiuș și Cucerdea. Nu suferă amânare nici chestiunea punerii la dispoziția Consiliului Dirigent a rețelei Căilor Ferate, Telegrafelor, Telefonoanelor și Poștei.⁶¹

După înfăptuirea Marii Uniri, a apărut problema unificării stilului calendaristic, întrucât stilurile practicate în diferitele provincii istorice erau și ele diferite. Încă din ianuarie 1919 Ministerul de Război a solicitat introducerea stilului gregorian, întrucât Armata întâmpina numeroase dificultăți, erori și confuzii, în organizarea unitară în toate provinciile. Transilvania și Bucovina foloseau deja calendarul gregorian, în timp ce Regatul României și Basarabia foloseau stilul vechi iulian. În data de 5/18 martie 1919, Consiliul de Miniștri a adoptat *Decretul-lege nr. 1053*, pentru „Adoptarea calendarului gregorian pe ziua de 1 aprilie 1919”, publicat în *Monitorul Oficial* în 6 martie 1919. A intrat în vigoare pe întregul cuprins al țării, cu toate că existau diverse probleme de adaptare, în special în Basarabia, care nu era pregătită administrativ, pentru trecerea la noul calendar și a cărei populație s-a dovedit mai reticentă. Conform Decretului, ziua de 1 aprilie 1919, în stilul vechi, devenea oficial ziua de 14 aprilie 1919, în stil nou. Începând cu această dată, toate datele din România s-au scris conform calendarului gregorian. Necesitatea reformei calendarului era una de ordin intern și extern, de consolidare și modernizare a noului stat unitar, dar s-au creat nemulțumiri în rândul Sinodului ortodox. Alinierea la standardele europene era considerată o condiție a progresului și modernizării, în contextul în care, pe plan internațional, se căutau soluții pentru unificarea diferitelor unități de măsură.⁶²

În ședința Consiliului Dirigent, din 30 decembrie 1918, s-a propus să se autorizeze publicarea unei foi de propagandă agricolă, cu începere de la 1 ianuarie 1919. În privința proiectului de organizare a Jandarmeriei, șeful Resortului Armatei a prezentat la 31 decembrie 1918 un proiect de organizare, ce urma să fie analizat. Era o urgență și realizarea unui proiect, pentru regimul juridic-advocațial, această misiune revenind Resortului Finanțelor.⁶³ Chiar în ultima zi a anului 1918 Consiliul Dirigent a discutat chestiunea sumelor, ce urmau a fi acordate, ca despăgubiri de război, în Ardeal. Fiind vreme de iarnă s-a acordat importanță chestiunii producției și alimentării populației și instituțiilor cu lemne de foc. Iar, pentru apropierea primăverii, se avea în vedere organizarea semănăturilor de primăvară, pentru a nu rămâne pământurile nelucrate.⁶⁴ Fiind perioada vacanței de Crăciun, Consiliul Dirigent a decis rămânerea la Sibiu, în activitate, a următorilor membrii: Ștefan Cicio Pop, Ioan Suciu, Ioan Fluieraș, Iosif Jumanca

61 A. Galea, *op.cit.*, pp. 32-35.

62 *Monitorul Oficial al României*, nr. 274, 6 martie 1919; Decrete relative la adoptare de calendar, p. 6114.

63 A. Galea, *op.cit.*, pp. 37, 40.

64 *Ibidem*.

și Vasile Goldiș, acesta din urmă ținând locul prezidentului, Iuliu Maniu. Cu prilejul Crăciunului au fost trimise Familiei Regale felicitări, de acest lucru ocupându-se Resortul de Organizare. În ședința din 4 ianuarie 1919 s-a discutat problema avansării foștilor ofițeri români din Armata austro-ungară: cel care a fost desemnat să realizeze un plan în acest sens și să-l înainteze Ministerului de Război din Capitală a fost Ștefan Cicio Pop. Acesta a făcut și propunerea primirii în Armata Română a unor ofițeri sași.⁶⁵

Fiind anunțată Adunarea națională a sașilor în 8 ianuarie 1919, precum și Adunarea comitetelor cercuale, Consiliul Dirigent a decis să se ia măsuri militare de siguranță, cu respectarea drepturilor cetățenești. În ședința din 10 ianuarie 1919 Resortul Cultelor a pus problema sprijinirii Bisericii Greco-Catolice și a celei Catolice. Resortul Instrucției a fost îndrumat să prezinte un proiect pentru preluarea școlilor. Profesorii de la gimnaziile de stat trebuiau să depună jurământ. Resortul Cultelor a fost autorizat să înființeze o Secție a artelor, pentru încurajarea vieții culturale.⁶⁶

O chestiune delicată se referea la funcționăria, care servise autoritățile maghiare și care nu doreau depunerea jurământului față de noua putere românească. În fiecare ședință din ianuarie 1919 s-au discutat chestiuni legate de numirea noilor prefecți, aprovizionarea cu alimente și lemne a localităților, cu prioritate a celor în nevoie, întreținerea financiară a gărzilor sau reconstruirea economică a Munților Apuseni, organizarea serviciului veterinar, aprovizionarea cu cereale sau hârtie pentru ziare. Consiliul Dirigent a hotărât să dizolve, la 15 ianuarie 1919, toate gărzile naționale locale și să le înlocuiască prin Secții de jandarmerie. Generalul de Divizie Ioan Boieriu lucra la Departamentul de Război din Sibiu, la organizarea Corpurilor de Jandarmerie, a căror cadre urmau să fie recrutate dintre ofițerii români, din fosta Armată austro-ungară. Dr. Aurel Lazăr, șeful Resortului Justiției se ocupa cu organizarea instanțelor judiciare din Ardeal. Tot acesta a fost preocupat de stabilirea unui limbaj juridic în Ardeal, limbaj ajustat noilor condiții de după Unire, de simplificarea procedurilor civile și criminale în vigoare și de determinarea instanțelor.⁶⁷

La 18 ianuarie 1919 Ștefan Cicio Pop, printr-o circulară, aducea la cunoștință numirea generalului Ioan Boieriu la comanda Armatei din Transilvania și trecerea Siguranței Publice și a gărzilor naționale la Resortul de Interne. În partea finală a notei se sublinia că: „Armata ardeleană română este parte integrantă a Armatei române”.⁶⁸ Valeriu Braniște, datorită sănătății sale precare, a participat la prima ședință a Consiliului Dirigent abia la 18 martie 1919, când a fost numit șeful Resortului Cultelor și al Instrucțiunii Publice. Octavian Goga se afla, la 1 decembrie 1918, tocmai la Paris,

65 Consiliul Dirigent a discutat și neexpulzarea călugărițelor străine, aflate în serviciul mănăstirilor din Sibiu și a instituțiilor culturale. *Ibidem*, p. 38.

66 *Ibidem*, pp. 37, 39-43.

67 *Ibidem*; R. Boilă, *Consiliul Dirigent*, p. 97; *Octavian Goga în corespondență*, vol. I, ediție de Daniela Poenaru, București, 1975, p. 116.

68 *Gazeta Oficială*, publicată de Consiliul Dirigent, nr. 6, 27 ianuarie 1919, p. 28; *Adevărul*, 32, nr. 10675, 7 ianuarie 1919, p. 1.

dar a primit, cu satisfacție, alegerea sa în Consiliul Dirigent. Vasile Lucaciu aflat, de asemenea, în străinătate, a participat la prima ședință a Consiliului Dirigent la 4 octombrie 1919. Ioan Suciu a demisionat din Consiliul Dirigent la 5 octombrie 1919, devenind președintele Consiliului Superior de Agricultură din Cluj, desființându-se și Resortul Organizării. Consiliul Dirigent reușise să țină ordinea în diferite zone ale Ardealului, organizând prin Resortul de Război, o armată teritorială, al cărui sâmbure l-au format corpurile de voluntari și legionari români. Prin Resortul Organizării se pusese bazele formării de noi regimente. Fuseseră chemați sub arme foștii voluntari legionari din Rusia și Italia, contingente din Apuseni, puse sub încredințarea lui Ioan Suciu. Resortul Armatei a contribuit la organizarea Jandarmeriei, care a înlocuit consiliile și gărzile naționale, dizolvate între timp. Resortul Armatei s-a desființat, conducerea acestui domeniu fiind ținută de Guvernul regal, de Comandamentul Trupelor armate din Transilvania, cu care Consiliul Dirigent a avut o excepțională colaborare.⁶⁹

Consiliul Dirigent a început unificarea monetară, considerând că, în 1918, în Transilvania circulau mai multe semne de valori: leul românesc emis de Banca Națională, leul emis, prin Banca Generală, de către ocupanții germani, coroana austro-ungară, rubla Romanov și rubla de Lwow. În domeniul transporturilor și telecomunicațiilor au fost înființate Comisii Centrale, pentru exploatarea și organizarea Căilor Ferate, Poștei, Telegrafului și Telefoanelor. Consiliul Dirigent a liberalizat treptat călătoriile interne și în străinătate ale transilvănenilor, urmare a condițiilor speciale din Transilvania. Dintre acestea, a avut relevanță existența liniei de demarcație, stabilită de-a lungul râului Mureș și cea a zonelor de ocupație militară franceză în Banat și Arad, iar apoi, a fost luată în considerare și starea de beligeranță cu Ungaria. În interesul siguranței naționale, a fost extinsă aplicarea statutului pașaportului românesc în teritoriul administrat provizoriu, în detrimentul legislației ungare, din acest domeniu. Eliberarea pașapoartelor a fost dată în competența Resortului de Interne al Consiliului Dirigent. Consiliul a creat transilvănenilor posibilitatea efectuării nestânjenite a călătoriilor pe teritoriul Vechiului Regat, al Bucovinei și Basarabiei.⁷⁰ Începând cu 1 august 1919 au fost puse în aplicare măsurile de repatriere a acelor locuitori transilvăneni care, fie în urma statutului lor juridic de străini, nu își mai justificau prezența pe teritoriul românesc, fie ca urmare a atitudinii lor provocatoare sau ostile Statului român și instituțiilor acestuia, s-au inclus în dispozițiile exprese ale regulamentului pentru controlul străinilor. Resortul de Interne a organizat și a pus în aplicare măsurile de repatriere ale românilor de pretutindeni. În acest sens, a fost organizat și a funcționat un Birou central, cu sediul la Consiliului Dirigent, de la Sibiu, precum și un număr de șase Birouri externe, localizate în Siberia, Statele Unite și Franța.⁷¹

69 R. Boilă, *op.cit.*, p. 97.

70 *Ibidem.*

71 În perioada campaniei militare din anul 1919 și până la începerea procesului de eliberare a pașapoartelor în sistem descentralizat, respectiv 21 octombrie 1920, autoritățile militare române au avizat oportunitatea călătoriilor, efectuate prin zonele de interes militar. Emil

Dintre Resorturile Consiliului cel al Alimentării a avut chiar un excedent de 72.000.000 coroane. Alimentarea constituia cea mai importantă problemă fiind necesară aprovizionarea funcționarilor de toate categoriile, a muncitorilor și a locuitorilor orașeni, a tuturor celor lipsiți de alimente, mai ales în iarna lui 1918/1919. În consecință, Consiliul Dirigent a numit comisari, care să se ocupe de aprovizionare și care să organizeze rechiziționarea alimentelor și distribuirea acestora, să controleze, mai ales, specula cu alimente. Dispozițiile potrivite, luate la timp și cu chibzuință, au făcut să nu se semnaleze nemulțumiri și tulburări, determinate de lipsa de alimente pentru populație. Pe lângă aprovizionarea cu alimente a populației civile, Resortul Alimentării s-a îngrijit cu aprovizionarea Armatei teritoriale și a Armatei de operații, până când aceasta, prin înaintarea sa, s-a putut alimenta din teritoriile nou ocupate. Au fost trimise din Ardeal chiar și vagoane cu alimente pentru București, capitala fiind amenințată de foamete în vremea ocupației germane.⁷²

La 19 iulie 1919 Consiliul Dirigent a hotărât reconvocarea Marelui Sfat Național, a doua sa sesiune, pentru ziua de 29 iulie, la Sibiu, pentru a dezbate și vota proiectele de legi, privind reforma electorală și cea agrară, elaborate anterior de către Consiliu. Ion Suciuc a trimis telegrame, în acest sens, către toți membrii aleși ai Sfatului, chemarea fiind publicată și în ziarele românești, sub semnătura vicepreședintelui Theodor Mihaly (întrucât Gheorghe Pop de Băsești decedase, între timp). Lucrările celei de-a doua sesiuni au fost ținute în sala de ședințe a prefecturii din Sibiu, între 29 iulie și 11 august 1919. În cadrul acestora au participat și membri Consiliului Dirigent, ziariști, oameni politici și reprezentanți ai Alianților la București. Primele ședințe au fost dedicate discursurilor, citirii telegramelor și, mai apoi, întregirii prin cooptare a Marelui Sfat. Pe parcursul sesiunii, Marele Sfat a mai completat Consiliul Dirigent atunci când, din diferite motive, unii membri ai acestuia au trebuit să demisioneze.⁷³ La 31 iulie 1919 Partidul Social Democrat a decis încetarea colaborării cu Partidul Național Român și și-a retras cei doi reprezentanți din Consiliul Dirigent. Ioan Flueraș și Iosif Jumanca și-au anunțat demisia la 4 august 1919. La 11 august Marele Sfat Național a numit doi noi membri în Consiliul Dirigent și s-a constituit un Resort al Industriei și Comerțului, condus de Mihai Popovici, Victor Bontescu rămânând șef de Resort la Agricultură, iar Tiberiu Brediceanu a fost numit șeful Resortului Ocrotirilor Sociale, la care a trecut și Secția Artelor.⁷⁴

De-a lungul celor doi ani de activitate au avut loc câteva reorganizări ale Consiliului Dirigent. O schimbare a fost făcută în vara anului 1919, când în locul lui Ioan Flueraș

C. Arbone, *Călătoriile cetățenilor români peste hotare în perioada 1918-1948. Acte și proceduri. Studiu de caz: județele transilvănene*, rezumatul tezei de doctorat, coordonator Gheorghe Iancu, Cluj-Napoca, 2007, pp. 6-8, [online] http://scoaladoctorala.history-cluj.ro/Doctorate/doctorat_arbone/Arbone_rezumatRo.pdf, accesat în 3 aprilie 2017

72 R. Boilă, *op.cit.*, p. 98.

73 Gh. Iancu, „Contribuția Consiliului Dirigent la consolidarea Statului național unitar român (1918-1920)”, pp. 68-74.

74 *Ibidem*.

și Iosif Jumanca, care i-au dat demisia: în locul lor au intrat în Consiliul Dirigent, dr. Mihai Popovici și dr. Tiberiu Brediceanu. În luna septembrie 1919 Resorturile Organizării și Propagandei s-au scindat, conducerea propagandei fiind încredințată lui Octavian Goga. Tot în septembrie 1919, Resortul Alimentării s-a desființat, Romul Boilă devenind șeful Resortului de Comunicație.⁷⁵

În urma demisiei lui Aurel Lazăr din Consiliul Dirigent Resortul Justiției a trecut sub conducerea lui Emil Hațieganu. La 3 decembrie 1919 s-a desființat și Resortul de Organizare, dr. Ioan Suciuc fiind numit președinte al Comisiei Superioare Agrare. La constituirea Guvernului regal, în decembrie 1919 au fost numiți, ca miniștri regali, următorii ardeleni: Aurel Vlad, Victor Bontescu, Mihai Popovici și Octavian Goga. S-au produs o serie de reșezări în Consiliul Dirigent, unii șefi de Resort fiind înlocuiți cu alții: de pildă, Emil Hațieganu a înlocuit, la Agricultură, pe Romul Boilă, de la Industrie și Comerț, Tiberiu Brediceanu a fost la Finanțe, până la instalarea lui Vasile Lucaciu, Vasile Goldiș și Octavian Goga, pe aceste Resorturi, așa cum se decisese. Dar, aceștia nu au ocupat, de fapt, Resorturile amintite.⁷⁶

Transilvania era reprezentată în Guvernul României prin trei miniștri fără portofoliu, care urmau să facă propuneri de decrete-legi, în funcție de prioritățile din teritoriu. Primii miniștri desemnați au fost Ștefan Cicio Pop, Vasile Goldiș și Alexandru Vaida Voevod. În Guvernul Arthur Văitoianu (27 septembrie – 30 noiembrie 1919) Transilvania a fost reprezentată prin aceiași miniștri fără portofoliu, iar în Guvernul Alexandru Averescu (13 martie 1920 – 16 decembrie 1921) de Octavian Goga și Vasile Goldiș. Din delegația română la Conferința de Pace de la Paris au făcut parte și români transilvăneni, propuși de Consiliul Dirigent, acceptați și numiți de forurile de la București: Alexandru Vaida Voevod și experții Caius Brediceanu, Mihai Șerban, George Crișan, Ionel Mocioni, Ion Grigore, Ion Iosif, Ion Coltor, Nicolae Bogdan etc. Pentru Bucovina, *Decretul de organizare* din 19 decembrie 1918, prin Art. 3, a prevăzut ca unul dintre cei doi miniștrii fără portofoliu, ce o reprezentau în Consiliul de Miniștri de la București, să fie delegatul acestui organ, în vederea organizării administrației Bucovinei. Sub aceste conduceri și organizări se institua un serviciu administrativ, cuprinzând secretariatele pentru: Interne, Justiție, Finanțe, Instrucția publică, Culte, Lucrări publice, Industrie, Comerț, Ocrotirea socială, Agricultură, Alimentare și Salubritate publică.⁷⁷

Întreaga activitate a Consiliului Dirigent a fost consemnată în procese verbale, încredințate spre redactare lui Romul Boilă, Emil Hațieganu și Victor Onișor. Ultimul proces verbal a fost la ședința nr 248 din 10 aprilie 1920. Procesele verbale din ședințele Consiliului Dirigent au fost numeroase, ceea ce arată numărul mare al deciziilor acestuia: numirile, avansările, transferările, reactivările în diferitele posturi, acordarea unor ajutoare bănești, destinate unor juriști sau pensionări și în vederea reparațiilor la instituțiile juridice. Problematika cea mai importantă, dezbătută în ședințele

75 R. Boilă, *op.cit.*, pp. 90-91.

76 *Ibidem*, p. 92.

77 *Ibidem*.

Consiliului Dirigent a fost elaborarea actelor normative, privind reglementările din justiție.⁷⁸

După încetarea activității Consiliului Dirigent, în 4 aprilie 1920, în anii următori, au fost elaborate, pe baza *Constituției* din 1923, legi de unificare, atât în domeniul dreptului public, cât și în dreptului privat. Oricum, procesul de unificare a legislației, a organizării judiciare și administrative s-a realizat treptat și mult mai lent decât se considera la 1918. Acțiunile întreprinse de către Consiliul Dirigent, în vederea preluării instanțelor judiciare, de încadrare a lor cu personalul necesar, schimbările inițiate, ca urmare a Unirii Transilvaniei, Banatului, Basarabiei, Bucovinei cu România, strădaniile de a ține seama de realitățile din vechea Românie, au cerut mari eforturi sistematice, pentru învingerea greutăților ivite. Dacă legislația românească nu devenea unică în aplicare, pentru întreg teritoriul țării acest lucru putea avea repercursiuni păgubitoare și în domeniul unificării sufletești a colectivității Statului. La acestea se adăugau alte consecințe periculoase, de ordin economic și social.⁷⁹ Interesele superioare ale neamului și ale Statului român cereau desăvârșirea Unirii, în forma legislativă și administrativă.

78 A. Galea, *op.cit.*, p. 16; Gh. Iancu, *Justiție românească*, p. 89.

79 Eugeniu Moldovanu, *op.cit.*, pp. 635; A. Rădulescu, *op.cit.*, p. 396.

Unirea Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului cu România: 1 decembrie 1918. Opera legislativă a Consiliului Dirigent (II)

Rezumat: Istoriografia românească a fost preocupată de contextul activității Consiliului Dirigent și al Unirii din 1918, existând câteva contribuții importante. Realizarea Marii Uniri din 1 decembrie 1918 a fost rezultatul spiritului organizatoric al principalilor lideri naționali transilvăneni: George Pop de Băsești, Iuliu Maniu, Alexandru Vaida Voevod, Vasile Goldiș și alții. Marele Sfat Național Român a fost organul provizoriu al puterii de stat din Transilvania, până la unificarea integrală cu România, având rol legislativ. Consiliului Dirigent a avut rolul de a pune în aplicare hotărârile Marelui Sfat, ales la Adunarea Națională de la Alba Iulia (1 decembrie 1918). Aceste hotărâri susțineau suveranitate națională, adică dreptul exclusiv și legitim de exercitare a autorității supreme politice, legislative, judiciare, executive, asupra teritoriului transilvan. În consecință, puterile Consiliului Dirigent cuprindeau toate puterile suveranității.

Consiliul Dirigent a avut menirea să ia măsurile necesare, pentru ca să preia și să dirijeze viața de stat, în teritoriile întregite cu Regatul României, să îngrijească de serviciile publice. Declarația Unirii cu Regatul României, însemna pregătirea drumului legiferării unitare și conformarea la prevederile constituționale ale Statului român. Consiliul Dirigent a colaborat cu Guvernul regal de la București, în care avea trei reprezentanți. Guvernul regal era cel care a decis în Afacerile străine, Armată, Căile Ferate, Poștă, Telegraf, Telefoanele și altele.

Cuvinte cheie: Marea Unire, Marele Sfat Național, Alba Iulia, Consiliul Dirigent, Iuliu Maniu, opera legislativă.

L'Union de Transylvanie, Banat, Crișana et Maramureș avec la Roumanie : 1er décembre 1918. L'oeuvre législative de Conseil Dirigéant (II)

Résumé : L'historiographie roumaine s'est intéressée au contexte de l'activité du Conseil Dirigéant et d'union de 1918, avec quelques contributions importantes. La réalisation de la Grande Union le 1er décembre 1918 est le résultat de l'esprit d'organisation des principaux dirigeants nationaux de Transylvanie : George Pop de Băsești, Iuliu Maniu, Alexandru Vaida-Voevod, Vasile Goldiș et autres. Le Grand Conseil national roumain était l'organe provisoire du pouvoir d'État en Transylvanie, jusqu'à l'unification complète avec la Roumanie, ayant un rôle législatif. Le Conseil Dirigéant avait pour rôle de mettre en œuvre les décisions du Grand Conseil, élu à l'Assemblée Nationale à Alba Iulia (1er décembre 1918). Ces décisions soutenaient la souveraineté nationale, à savoir le droit exclusif et légitime d'exercer l'autorité suprême sur les plans politique, législatif, judiciaire et exécutif sur le territoire de Transylvanie. Par conséquent, les pouvoirs du Conseil Dirigéant comprenaient tous les pouvoirs de la souveraineté.

Le Conseil Dirigéant devait prendre les mesures nécessaires pour prendre en charge et diriger la vie de l'État dans les territoires achevés avec le Royaume de Roumanie, pour s'occuper des services publics. La déclaration d'union avec le Royaume de Roumanie signifiait la préparation du processus législatif uniforme et le respect des dispositions constitutionnelles de l'État roumain. Le Conseil Dirigéant a collaboré avec le gouvernement royal à Bucarest, qui comptait trois représentants, à savoir les Affaires étrangères, l'Armée, les Chemins de Fer, le Courrier, les Télégraphes, les Téléphones et autres.

Mots-clés : La Grande Union, Le Grand Conseil National, Alba Iulia, Le Conseil Dirigéant, Iuliu Maniu, travail législatif.